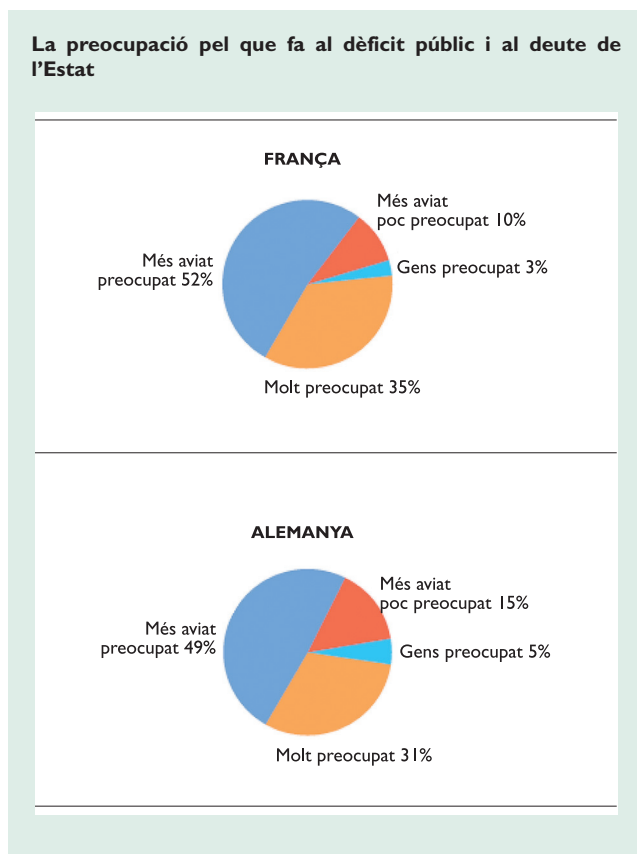

Els francesos i els alemanys davant la crisi grega i irlandesa*

JÉRÔME FOURQUET

Director adjunt del Departament d'Opinió i Estratègies d'Empresa de l'IFOP (Institut Français d'Opinion Politique)

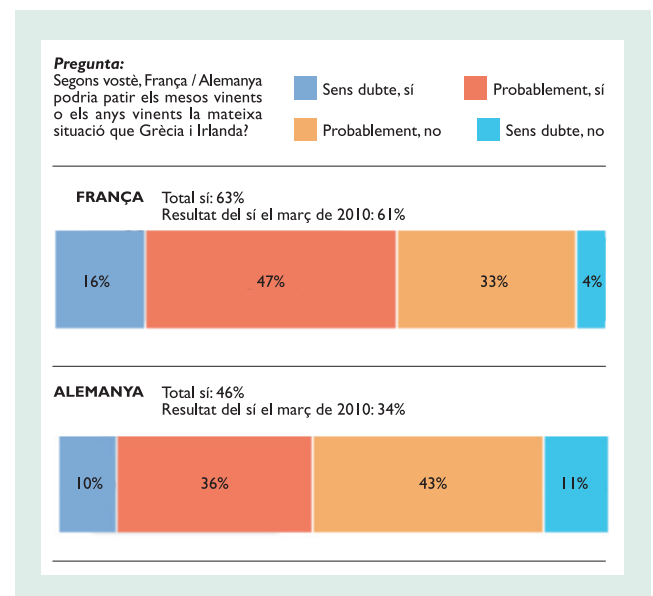
La preocupació davant el deute públic arriba a un grau molt elevat tant a França com a Alemanya, però bé que la por és més predominant a França, a causa de l'estat de les finances públiques, com podem veure al gràfic següent¹. En aquest nivell, no es pot distingir cap categoria sociodemogràfica ni política, i en tots dos països la inquietud està molt estesa.

Ara que els responsables polítics francesos i alemanys parlen d'harmonització fiscal i de convergència econòmica, aquesta constatació constitueix un punt de partida interes-

sant. Tanmateix, les opinions divergeixen de seguida quan s'evoca la hipòtesi del risc sobirà pel propi país. Prop de dos terços dels francesos (el 63%) consideren que el seu país podria conèixer en els pròxims mesos o anys la mateixa situació que Grècia o Irlanda, en comparació amb "només" el 46% dels alemanys. Aquesta diferència mostra que, darrere una preocupació comuna pel que fa al deute, la sensació de vulnerabilitat no és de cap manera la mateixa a França que a Alemanya. Això no obstant, mentre que a França aquesta por al contagi ha continuat estable en relació amb el mes de març de 2010, en què es va plantejar la mateixa qüestió² durant el desencadenament de la crisi grega (61% aleshores), a Alemanya la por a un efecte dòmino ha augmentat sensiblement i ha passat del 34% en el moment de la crisi grega al 46% en el moment del rescat d'Irlanda, país considerat més sòlid i seriós pels alemanys, que, tanmateix, estan menys preocupats que els francesos.

La sensació de vulnerabilitat i d'estar exposats a la crisi, clarament més marcada a França

* Traducció de l'article "Français et Allemands face à la crise grecque et irlandaise", dins la publicació *Crise de l'euro, crise de l'Europe?*, editada per la Fundació Jean Jaurès el juliol de 2011.

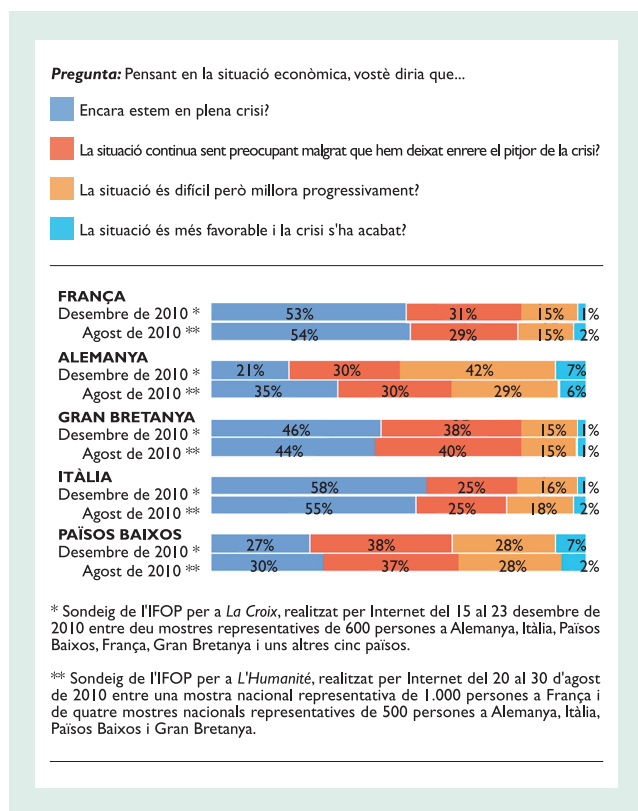
¹ Sondeig de l'IFOP per a la Friedrich Ebert Stiftung i la Fondation Jean-Jaurès, realitzat per Internet del 3 al 9 desembre de 2010 entre una mostra nacional representativa de 809 persones a França i de 801 individus a

Alemanya. Llevat que s'indiqui el contrari, totes les xifres esmentades en aquest article procedeixen d'aquesta enquesta.

² Sondeig de l'IFOP per a la Fondation pour l'Innovation Politique, realitzat per Internet de l'11 al 19 de març de 2010 entre una mostra nacional representativa de 1.009 persones a França i de quatre mostres nacionals representatives de 500 persones a Alemanya, Itàlia, Espanya i Gran Bretanya.

Similarment, unes altres dues enquestes realitzades en el mateix període, l'agost i el desembre de 2010, a diversos països³ mostren (gràfic adjunt) que la sortida de crisi apareixia clarament més tangible i evident a Alemanya que a França. La sensació de trobar-se encara en plena crisi continua sent àmpliament majoritària a França, mentre que a Alemanya ha reulat molt en pocs mesos en favor de la idea que «la situació és preocupant però millora progressivament». És com si la bonança dels indicadors macroeconòmics enregistrada a la tardor també hagués estat percebuda per l'home del carrer a Alemanya, mentre que el seu veí francès restava profundament pessimista.

La percepció de la sortida de la crisi als diferents països europeus

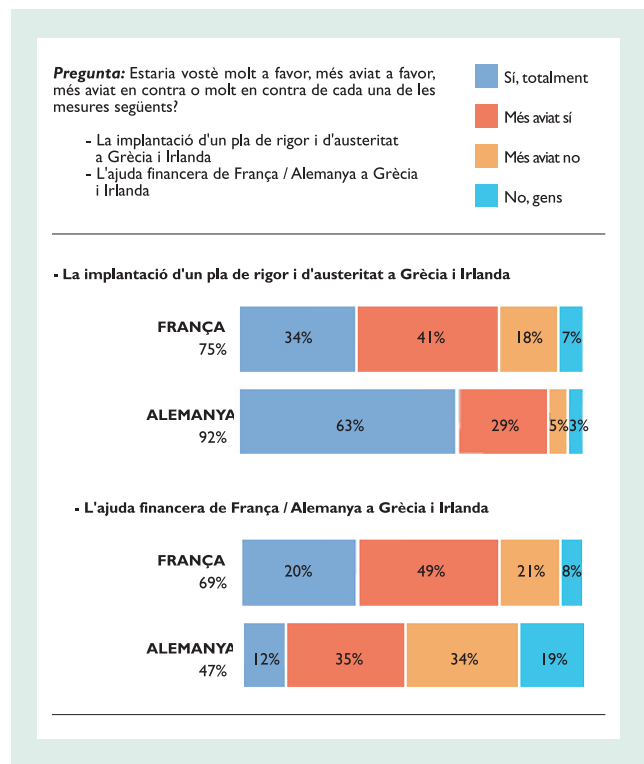
Les opinions públiques d'Alemanya i de França que provenen sobretot de la sensació d'estar protegit o no, davant el fenomen de contagi, per la bona salut de la seva

³ Sondeig de l'IFOP per a *L'Humanité*, realitzat per Internet del 20 al 30 d'agost de 2010 entre una mostra nacional representativa de 1.000 persones a França i de quatre mostres nacionals representatives de 500 persones a Alemanya, Itàlia, Països Baixos i Gran Bretanya. Sondeig de l'IFOP per a *La Croix*, realitzat per Internet del 15 al 23 de desembre de 2010 entre deu mostres nacionals representatives de 600 persones a Alemanya, Itàlia, Països Baixos, França, Gran Bretanya i uns altres cinc països.

⁴ Recordem que el març de 2010, segons el sondeig de l'IFOP per a la Fondation pour l'Innovation Politique, tan sols el 24% dels alemanys eren

economia, però també de conviccions més antigues i arrelades respecte del rigor pressupostari reaccionen de manera molt diferent pel que fa al pla europeu d'ajuda. Mentre que dos terços dels francesos aproven l'ajuda financera a aquests dos països, el 53% dels alemanys s'hi oposen⁴. Inversament, el 63% dels alemanys s'adhereixen plenament al pla de rigor i austeritat posat en marxa en contrapartida de l'ajuda, davant només del 34% dels francesos que l'aproven "totalment" (l'aprovació global s'estableix en el 92% a Alemanya i en el 75% a França). Assenyalem que aquesta "prima" en rigor a Alemanya més que a França s'expressa de manera espectacular en les categories populars i les files de l'esquerra alemanyes, molt més ortodoxes que les seves homòlogues franceses, mentre que les categories socioprofessionals afavorides i els simpatitzants de dreta semblen trobar-se dins la mateixa longitud d'ona a ambdós costats del Rin.

Cultures polítiques i econòmiques molt diferents

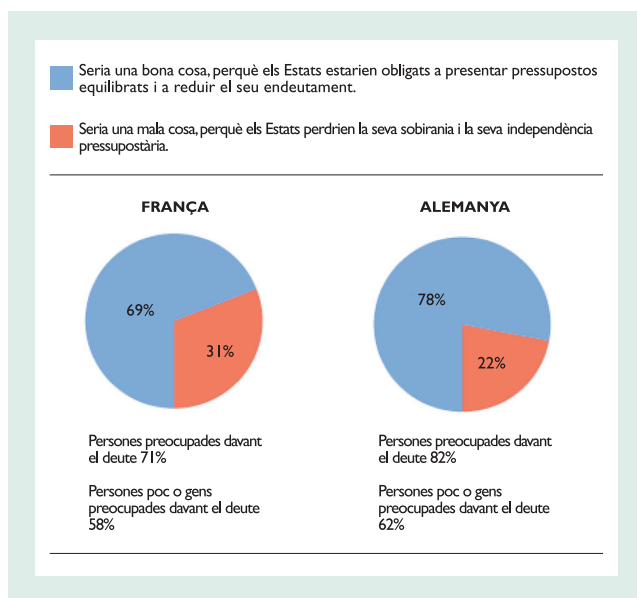
favorables a l'ajuda a Grècia, davant del 53% dels francesos. Aquesta marcada hostilitat dels alemanys, que sens dubte va influir en la ferma posició d'Àngela Merkel, s'explicava sobretot per la percepció de la causa de les dificultats: el 78% dels alemanys consideraven que aquesta situació es devia en primer lloc als governs grecs, que havien gestionat malament les finances públiques, i únicament el 22% mencionava la crisi i l'especulació. A França, l'opinió es mostrava més clement i comprensiva, ja que el 43% dels nostres compatriotes citava la crisi i l'especulació, i el 57% la responsabilitat de les autoritats gregues.

En aquest context marcadament ansiogènec nodrit per la crisi del deute sobirà, els francesos (69%) i més encara els alemanys (78%) sembla que són àmpliament favorables a la posada en marxa d'una validació del pressupost dels països europeus per la Comissió Europea prèviament a la seva adopció pels parlaments nacionals, atès que "això permetria obligar els Estats a presentar pressupostos en equilibri i reduir-ne l'endeutament". Tan sols una minoria (el 22% a Alemanya i el 31% a França) considera que aquesta mesura seria «una mala cosa perquè els Estats perdrien la seva sobirania i la seva independència pressupostària».

L'adhesió a una validació prèvia dels pressupostos nacionals per part de la Unió Europea

Com més aferrades es mostren ambdues poblacions a certs atributs de la sobirania nacional i a una diplomàcia independent (tan sols el 14% dels alemanys i el 17% dels francesos desitjarien, per exemple, que tots dos països fossin seu comuna de l'FMI o de les reunions dels G8 i els G20), més semblen demanar de la Unió Europea una limitació de la política pressupostària del seu estat, la qual cosa, objectivament, equival a una limitació de sobirania. L'acceptació d'una mesura com aquesta diu molt no solament sobre la pèrdua de confiança en la capacitat dels Estats per mantenir el seu pressupost, sinó també sobre la inquietud engendrada per l'expressió del deute públic. D'altra banda, no és sorprenent que a aquest principi d'una validació dels pressupostos nacionals per part de la Unió Europea, hi donin suport en ambdós països les persones que es mostren preocupades pel dèficit públic i pel deute del seu Estat, com mostra la taula adjunta.

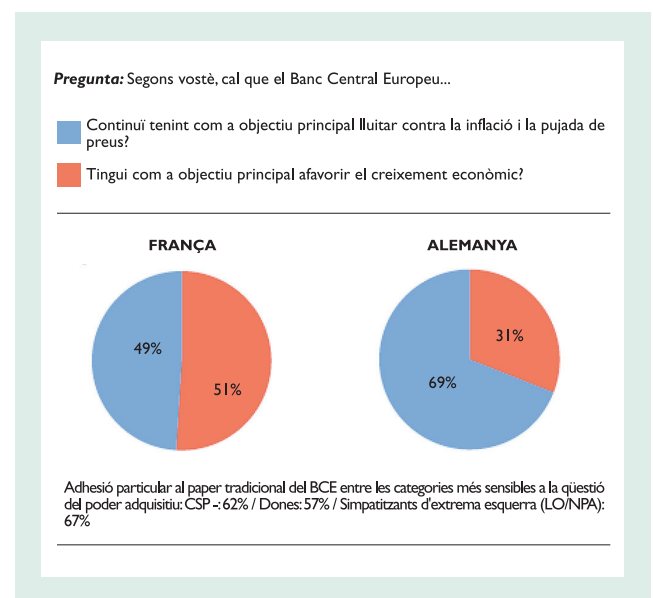
Control de la política pressupostària nacional per part de la UE

Quina política econòmica?

Si bé està sorgint, per tant, un ampli consens a les dues bandes del Rin sobre aquesta proposta, en canvi torna a aparèixer una divisió a propòsit del paper principal que cal assignar al Banc Central Europeu (BCE). Els alemanys, fidels a la seva cultura econòmica i a la seva història, s'inclinen massivament (69%) en favor de la idea segons la qual cal que l'establiment de Frankfurt "continui tenint com a missió principal lluitar contra la inflació i la pujada de preus", mentre que una curta majoria dels seus veïns francesos (51%) desitja que tingui "com a prioritat afavorir el creixement econòmic". N'hi haurà que es felicitaran que quasi un de cada dos francesos (49%) estigui en sintonia amb aquesta visió alemanya del paper del BCE, però una anàlisi detallada d'aquestes respostes matisa fortament la previsió d'una conversió massiva a l'ortodòxia monetària. I és que són les dones (57%) i els ambients populars (62%), és a dir, les categories més sensibles a la degradació del poder adquisitiu i a la pujada de preus, els qui es mostren més partidaris d'aquesta visió clàssica del paper del BCE, així com els simpatitzants de l'extrema esquerra (67%), l'atracció dels quals per la doctrina monetarista és, com a mínim, dubtosa.

Divisió sobre el paper que cal assignar al Banc Central Europeu

En ser interrogades no només sobre el paper principal del BCE, sinó sobre directrius més generals en matèria econòmica, ambdues opinions públiques mostren que les convergències són possibles. Remarquem en primer lloc que, en tots dos països, la banca es troba al banc dels acusats. El 92% dels francesos i el 88% dels alemanys⁵ consideren que

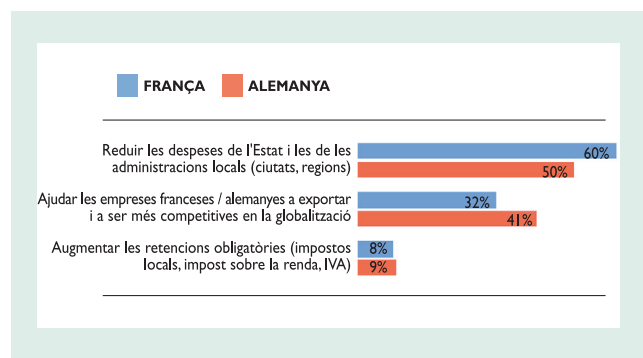
⁵ Sondeig de l'IFOP per a L'Humanité, realitzat per Internet entre el 20 i

el 30 d'agost de 2010.

els bancs “tenen una gran responsabilitat en el desencadenament de la crisi econòmica i financera” i, respectivament, el 82% i el 83% que “no han après la lliçó de la crisi i no han adoptat comportaments menys arriscats”. Per bé que els alemanys es mostren una mica més clements pel que fa al suport del sector bancari a l’economia real —el 31% considera que “els bancs concedeixen a les empreses crèdits suficients per mantenir la seva activitat”, davant del 25% a França—, hom s’adona que en tots dos països serien molt ben rebudes les iniciatives comunes en matèria de limitació de les pràctiques bancàries i una major aportació d’aquest sector.

Més globalment i per fer front a la situació actual (crisi econòmica, dèficits públics elevats), francesos i alemanys opten prioritàriament per una reducció de les despeses de l’Estat i de les de les administracions locals. Però, com es pot veure al gràfic següent, aquesta opció s’esmenta més a França que a Alemanya, on la magnitud del deute és menys alarmant.

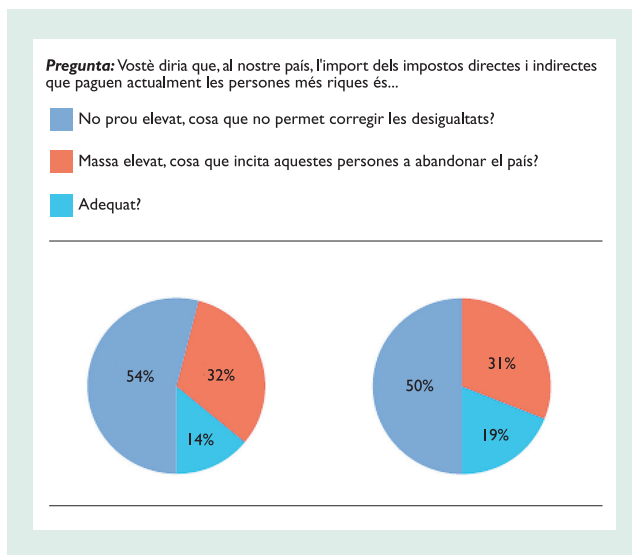
La solució que cal afavorir per fer front a la situació actual

La inevitable contrapartida d’aquest consens francoalemany sobre la despesa pública consisteix en un fortíssim rebuig comú de les retencions fiscals obligatòries de base àmplia imposable com l’IVA, l’impost sobre la renda o els impostos locals. En canvi, i aquí hi ha acord entre ambdues poblacions, hom acceptaria un augment de la fiscalitat sobre les grans fortunes, i aquest podria constituir un dels eixos de convergència entre les polítiques econòmiques de França i Alemanya. El 54% dels alemanys i el 50% dels francesos enquestats dins el marc d’un estudi per la Fondation Jean-Jaurès la darrera primavera⁶ afirmaven en aquest sentit que “l’import dels impostos directes que paguen avui dia els més rics no és prou alt, la qual cosa no permet de corregir les desigualtats», en comparació, respec-

tivament, amb el 31% i el 32% que consideraven que era «massa alt, cosa que incita aquestes persones a abandonar el país», i el 19% i el 14% que l’import era «adequat”.

Una opinió compartida sobre l’impost als més rics

Si bé en tots dos països s’imposa com a solució prioritària la reducció de les despeses públiques en detriment d’un augment de les càrregues fiscals (llevat de la referida a les rendes més altes), hi ha una altra opció que també recull un bon nombre de sufragis, sobretot a Alemanya. El 41% dels habitants d’aquest país consideren, en aquest sentit, que més aviat caldria “ajudar les empreses a exportar i a ser més competitives dins el marc de la globalització”. No és sorprenent que aquesta opció macroeconòmica que els esforços i la reflexió cal concentrar-los no en l’ajustament de l’àmbit de l’esfera pública, sinó en la dinamització de les empreses per crear nous recursos i marges de maniobra, trobi més ressò a Alemanya que a França. La presa de consciència de la necessitat de reforçar l’organització exportadora i continuar sent competitiu malgrat consentir certs sacrificis és més estesa a Alemanya. El 59% dels alemanys, en efecte, manifesten que el seu país “en el decurs dels deu darrers anys ha fet molts o prou esforços per romandre competitiu (limitació dels augmentos salarials, reducció de les ajudes socials, flexibilització del dret al treball)”, en comparació amb el 48% dels francesos. Més enllà d’aquesta diferència de percepció prou clara entre els dos països, és interessant constatar que aquests esforços d’adaptació a la globalització ja acceptats se senten a les dues bandes del Rin amb la mateixa intensitat en les categories populars, en els

⁶ Sondeig realitzat per Internet entre el 2 i el 16 d’abril de 2010 entre mostres nacionals representatives de 600 persones de dotze països,

entre els quals hi havia França i Alemanya.

grups d'edat actius i l'electorat d'esquerra. A la inversa, l'opinió de les categories socioprofessionals afavorides, de les persones grans i dels simpatitzants de la dreta difereix molt marcadament d'un país a l'altre. A França, efectivament, aquestes categories consideren molt menys que les seves homòlogues alemanyes que s'hagin dut a terme esforços importants d'adaptació a la globalització.

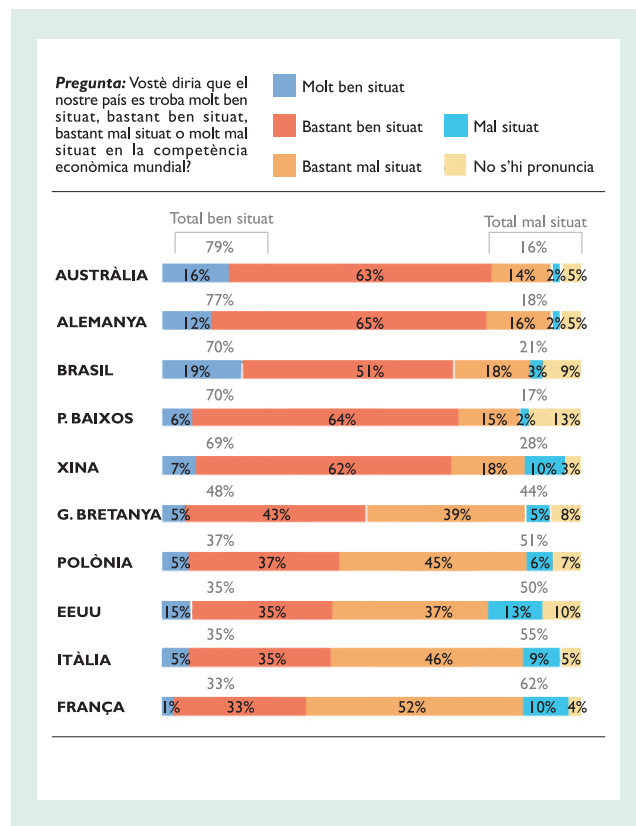
És com si el discurs que lloa l'exemplaritat alemanya, que es lamenta del retard francès i que demana sacrificis, trobés ressò en primer lloc entre les categories menys debilitades (tant les classes mitjanes superiors com els jubilats) i en l'electorat de dreta, mentre que a l'altra banda del Rin aquests mateixos segments consideren massivament que el seu propi país ja ha fet aquests esforços, com si la diferència observada globalment entre les dues opinions públiques provingués de la diferència de percepció localitzada al nivell de les categories esmentades.

% de respostes «el nostre país ha fet poc esforç o gens per adaptar-se a la globalització»

	França	Alemanya	Diferència entre França i Alemanya
35-49 anys	48%	46%	+2
50-64 anys	47%	35%	+12
65 anys i més	59%	33%	+26
CSP-	53%	47%	+6
CSP+	62%	42%	+20
Simpatitzants PS / SPD	44%	40%	+4
Simpatitzants UMP / CDU-CSU	49%	27%	+22

Assenyalem que, en reacció a la impressió d'haver dut a terme els esforços necessaris durant els deu darrers anys, la població alemanya, juntament amb la d'Austràlia, és la que es considera que està més ben situada dins la competència econòmica mundial, mentre que França se situa en la darrera posició dels deu països sondejats⁷.

Percepció del lloc del propi país dins la competència mundial

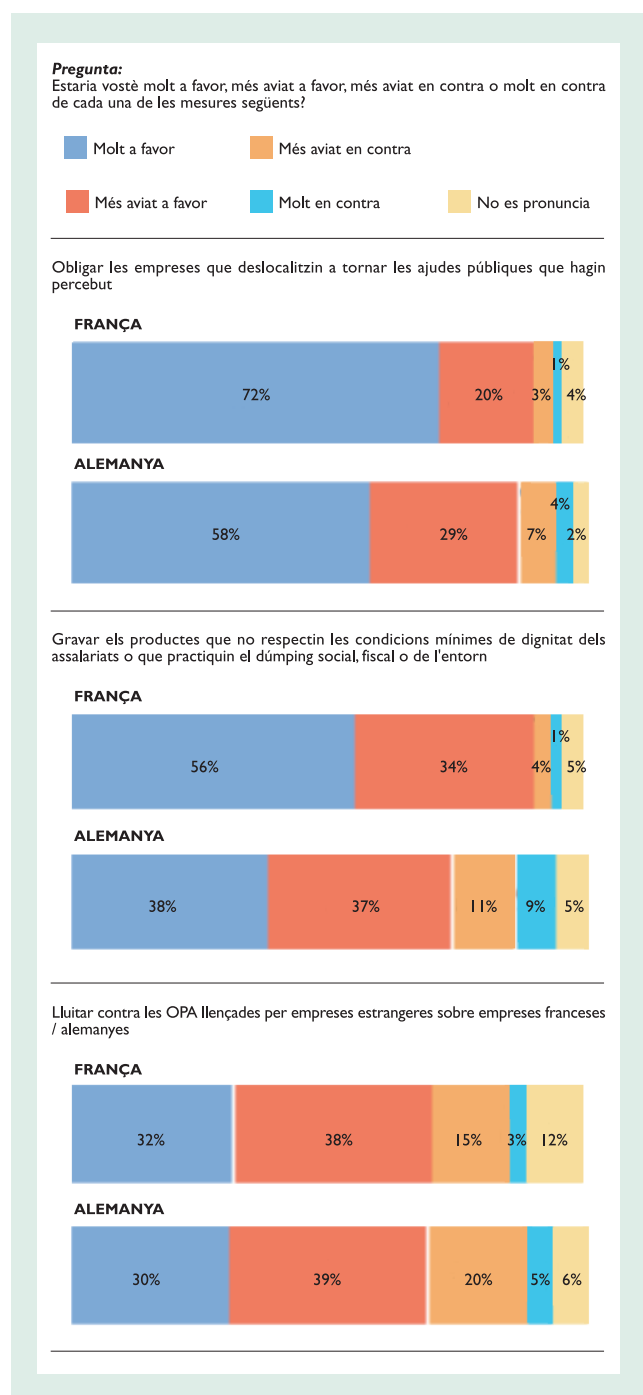

Tanmateix, i malgrat una seguretat més gran pel que fa a la seva posició dins la competència mundial, els alemanys adopten la mateixa postura que els seus veïns francesos, per bé que encara més unànimement, sobre la necessitat de limitar i regular els intercanvis econòmics internacionals. El 92% dels francesos, segons això, es mostraria favorable a “obligar les empreses que deslocalitzin a reemborsar les ajudes públiques percebudes” (el 82% a Alemanya), el 90% a “gravar els productes que no respectin les condicions mínimes de dignitat dels assalariats o que practiquin el dúmping social, fiscal o de l’entorn” (el 75% a Alemanya) i el 70% a favor de “lluitar contra les OPA (ofertes públiques d’adquisició) llençades per empreses estrangeres sobre empreses franceses / alemanyes” (el 69% a l’altra banda del Rin)⁸.

⁷ Sondeig de l'IFOP per a La Croix.

⁸ Sondeig de l'IFOP per a La Croix.

Unanimitat sobre la necessitat de limitar i regular els intercanvis econòmics internacionals

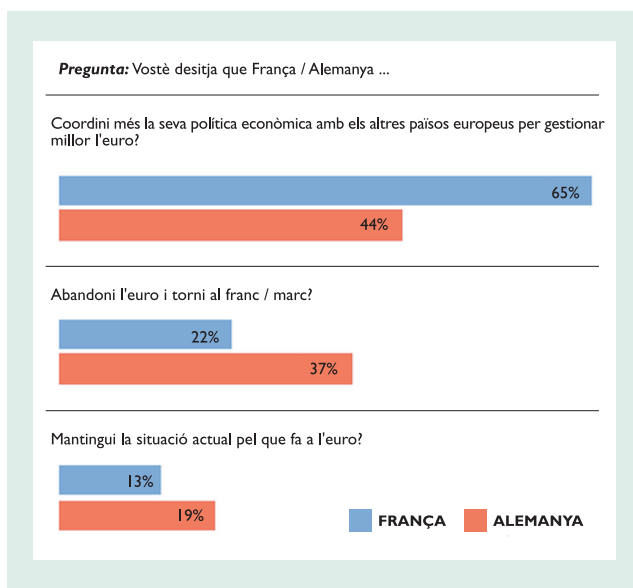

La relació amb la Unió Europea i amb l'euro

A opinions força convergents pel que fa a la urgència de reduir el deute, la necessitat de limitar les despeses públiques i l'aprovació d'un principi de validació dels pressupostos nacionals per part de Brussel·les, s'hi afegeix una visió comuna més aviat positiva sobre la Unió Europea. El

64% dels francesos i el 62% dels alemanys consideren que “avui dia és més aviat una cosa bona per al país pertànyer a la Unió Europea”. Tot i això, darrere aquesta unitat d'enfocament s'hi amaguen motivacions i percepcions força diferents. Així doncs, mentre que gran part dels francesos (el 65%) desitgen que “el seu país coordini més la seva política econòmica amb els altres Estats per gestionar millor l'euro”, els alemanys que pensen el mateix són només el 44%, i un 37% d'aquests —és a dir, una proporció semblant, que indica que hi ha una opinió força estesa sobre aquesta qüestió— es declara favorable a abandonar l'euro i retornar al marc. A França, la relació de forces és del tot diferent, ja que només el 22% dels francesos voldria un retorn al franc.

Els desitjos dels francesos i alemanys respecte de l'euro

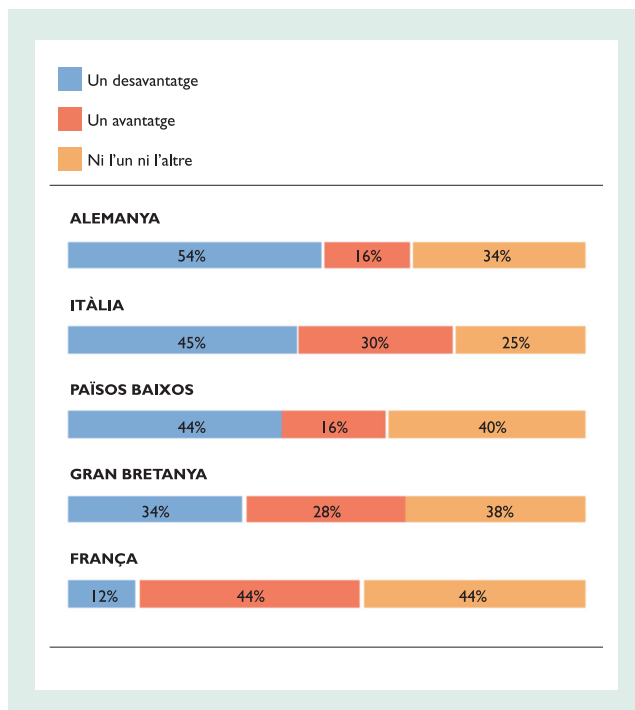
A la riba alemanya del Rin, la temptació de retornar al marc és més forta entre les categories més sensibles a la degradació del poder adquisitiu: les dones (el 44% s'hi mostren favorables, davant d'un 30% dels homes), les generacions actives (el 52% dels que tenen entre 35 i 49 anys, davant d'un 21% dels que tenen 65 anys o més) i els ambients populars (un 45% davant d'un 28% entre les categories socioprofessionals afavorides). Políticament, el rebuig de l'euro assoleix els resultats més alts en els extrems de l'espectre electoral: el 46% entre els simpatitzants de Die Linke (L'Esquerra) i el 61% entre els propers al Partit Nacional Demòcrata (NPD), però una gran minoria (37%) dels simpatitzants socialdemòcrates també està en la mateixa sintonia. Només els qui donen suport al Govern s'hi mostren força refractaris: el 28% per als propers al Partit Liberal Demòcrata (FDP) i el 22% per als de la Unió Cristiana

Demòcrata i els de la Unió Cristiana Social (CDU/CSU). A França es troben les mateixes divisions, però de manera molt més desdibuixada.

Aquesta visió molt més crítica dels alemanys respecte de la moneda europea ja es deduïa d'una altra enquesta realitzada per l'IFOP el setembre passat⁹. Aleshores el 50% dels alemanys (és a dir, la major proporció dels quatre països de la zona euro estudiats) considerava que l'euro havia estat un desavantatge en el decurs d'aquests dos darrers anys de crisi econòmica i financera, davant d'un 16% que hi veien un avantatge. Com es pot veure al gràfic següent, els resultats eren molt diferents a França, d'on es deduïa un desig d'abandonar l'euro menys estès entre els francesos.

L'euro: avantatge o desavantatge en la crisi?

En llegir aquestes xifres, hom s'adona que la teoria de "l'euro escut", que suposadament protegia de les crisis i les turbulències, ha saltat feta miques a Alemanya. La idea avui preponderant entre l'opinió pública alemanya és que la moneda comuna és més aviat una càrrega per al país, que ha de socórrer Estats no virtuoses, com ara Irlanda i sobretot Grècia. L'hostilitat generalitzada al pla de suport a Grècia (una mica menys forta pel que fa a Irlanda) cal interpretar-la dins aquest

context i es veu reforçada per la idea (minoritària a França, però majoritària a Alemanya) que el país és a recer d'una situació com aquesta. Si avui els alemanys consideren molt clarament que la pertinença a la Unió Europea és beneficiosa, és, doncs, per raons diplomàtiques i comercials, i no pas monetàries. Els francesos, menys crítics quant a l'euro, però més preocupats quant a la situació financera del seu país, troben sens dubte motivacions força diferents en la pertinença a la Unió Europea.

El tàndem francoalemany: un concepte que avui apareix, com a mínim, passat de moda

Com hem vist, si bé la manera de prendre's la situació del país i la crisi actual varia entre francesos i alemanys, existeixen punts de convergència (lluita contra els dèficits, control més gran dels pressupostos nacionals per part de Brussel·les, crítica del funcionament del sector bancari). Però, més enllà de la voluntat dels governs i dels Estats de treballar per l'apropament comú, trobem actualment en les dues opinions públiques cap inclinació envers la idea de tàndem francoalemany?

Els resultats de l'enquesta permeten posar-ho en dubte, ja que només el 18% dels alemanys i el 31% dels francesos consideren que, dins el marc de la construcció europea, el seu país hagi de considerar l'altre com un associat privilegiat, mentre que el 58% i el 44%, respectivament, consideren que cal que tracti tots els seus associats de la mateixa manera. Aquesta situació no és nova (una enquesta de l'IFOP de 1997 ja mostrava les mateixes tendències), però palesa que la noció de col·laboració privilegiada entre ambdós països avui dia no resulta evident, sobretot a Alemanya. Més enllà de la resolució complexa de la crisi de l'euro, els responsables polítics de les dues nacions es troben davant un repte d'envergadura. ■

⁹ Sondeig de l'IFOP per a *L'Humanité*, ja esmentat anteriorment.